

Budgetaanvraag voor onderzoek naar Long Covid/herstelzorg (Langdurige klachten na een COVID besmetting)

Wat is het verzoek?

5.1.2b voor de uitbreiding van Long Covid/herstelzorg onderzoek via ZonMW

Wat is het probleem?

Er is meer onderzoek nodig naar de aard en omvang van de aanhoudende klachten, het herstelproces, effectieve behandelingen van patiënten met langdurige klachten en het effectief organiseren van de zorg voor deze patiënten.

Let op: dit is **geen nieuw beleid**. Zie pagina 2 'is dit nieuw beleid?' voor de argumentatie.

Waarom is dit belangrijk en is een snelle start nodig?

1) Er is veel **aandacht in de politiek en Tweede Kamer** voor Long Covid/herstelzorg (o.a. recente tien puntenplan D66 op Long Covid¹, motie aan minSZW op arbeidsintegratie van ex-Covid patiënten² en meerdere Kamervragen). Niet investeren op dit dossier leidt tot een **politiek risico**.

2) Er is nog veel te weinig bekend over de klinische impact en adequate behandelingen voor Long Covid/herstelzorg³. Hierdoor krijgen patiënten;

- **geen adequate hulp** en dat leidt tot
- **onnodige druk op de eerstelijnszorg**, tweedelijnszorg en het verslechtert de kwaliteit van leven.

Meer onderzoek is z.s.m. nodig om te voorkomen dat mensen terugkeren in het ziekenhuis of "vaste klant" worden in de eerstelijnszorg wat leidt tot **stijgende overheidsuitgaven** als gevolg van gezondheidsuitgaven en sociale voorzieningen.

3) Het betreft een groep van inmiddels **100.000 patiënten**. Deze mensen moeten z.s.m. geholpen worden omdat de omvang van deze groep anders alleen maar toe zal nemen.

4) Onderzoek is ook van belang voor de beoordelingen door arbo-, en verzekeringsartsen (UWV)⁴ en discussies rondom het **verzekerd pakket**;

5. Vanuit verschillende hoeken is er veel aandacht voor Long Covid/herstelzorg, incl. oproepen voor meer onderzoek. VWS kan hierop niet achterblijven:

- **Zorgprofessionals** en patiënten(vertegenwoordigers), zie ook de kennisagenda's van de FMS⁵ en NHG⁶.
- **Patiëntengroep 'Long Covid Nederland'** heeft 6 juli jl. hun petitie⁷ aangeboden aan de TK waarin ze de overheid oproepen een coördinerende rol te spelen bij de aanpak van Long Covid, o.a. door meer onderzoek te laten doen;
- **Burgemeesters** maken zich zorgen over Long Covid⁸;
- In de **media** is veel aandacht voor Long Covid⁹.

¹ [D66 — Extra hulp voor mensen met langdurige klachten door corona](#)

² [Motie Van Weyenberg/Jasper van Dijk over extra ondersteuning voor stichting C-support - Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid \(XV\) voor het jaar 2021 - Parlementaire monitor](#)

³ [WHO/Europe | Coronavirus disease \(COVID-19\) outbreak - New policy brief calls on decision-makers to support patients as 1 in 10 report symptoms of "long COVID"](#)

⁴ ['Acht op tien bedrijfsartsen kunnen werknemer met long covid niet goed helpen' | NOS](#)

⁵ [Kennisagenda COVID-19.pdf \(demedischspecialist.nl\)](#)

⁶ [Urgente kennisvragen samengebracht in Kennisagenda COVID-19 Huisartsgeneeskunde | NHG](#)

⁷ [Oproep om erkenning, gecoördineerd onderzoek en behandeling langdurige covid - Petities.nl](#)

⁸ [Ministers: druk op huisartsen; mogelijk gevolgen voor vakanties | NOS](#)

⁹ [Lange wachttijden en vaak jonge patiënten bij nazorgpoli's corona | NOS; Long covid, hoe patiënten lang in de kreukels liggen: 'Fietsen lukt nog niet' | Het Parool; Longfonds: 'Neem langdurige klachten coronapatiënten serieus' - Rijnmond | Artsen en verpleegkundigen willen nationaal herstelplan - Skipr](#)

Is dit nieuw beleid?**Nee, dit betreft geen nieuw beleid.**

- Sinds de start van de Covid pandemie loopt er een Covid-onderzoeksprogramma bij ZonMw. Hierbinnen worden verschillende onderwerpen onderzocht, o.a. vaccinaties, innovatieve behandelingen en lange termijn effecten van Covid. Op **28 januari 2021** heeft 5.1.2e aan ZonMw opdracht gegeven om binnen het COVID-19 vervolgprogramma een deelprogramma voor Long Covid (ook wel genaamd herstel- en nazorg) te ontwikkelen.
- De minister heeft de Tweede Kamer in de stand van zakenbrief COVID-19 van **2 februari 2021** gemeld dat ZonMw aanvullend onderzoek naar door FMS gesignaleerde kennishiaten mee kan nemen in nieuwe onderzoeksprogrammering. Dit betreft o.a. Long Covid/herstelzorg. De minister geeft in deze brief het belang aan van investeren in onderzoek, zodat de nieuwste wetenschappelijke inzichten zo snel mogelijk voor patiënten beschikbaar komen.

Huidige onderzoeken:

Specifiek voor Long Covid vinden momenteel drie onderzoeken plaats:

1. Vermoeidheid.
Financiering: 5.1.2b vanuit Innovatie Behandelingen gezien snijvlak Long Covid - Innovatieve Behandelingen.
2. Ontwikkeling multidisciplinaire integrale richtlijn Long Covid.
Financiering: 5.1.2b vanuit directie CZ;
3. Aanhoudende klachten & onderliggende pathofysiologie van Long Covid via ZonMw.
Financiering: 5.1.2b uit bestaande Covid financiering.

Totaal gevraagd budget:

5.1.2b

	2021	2022	2023	2024	Totaal
Verplichtingen					
Liquiditeitsoverzicht (totale uitgaven)					
	5.1.2b				

Onderbouwing budget:

- Totaal benodigd budget bedraagt 5.1.2b
- Hiervoor is reeds 5.1.2b beschikbaar uit Covid onderzoeksfinanciering.
- Resterend benodigd budget komt daarmee uit op 5.1.2b voor de jaren 2021 t/m 2024.
- Het type kennis dat nodig is, kan alleen worden verkregen aan de hand van cohortonderzoeken. Dit zijn per definitie langer lopende onderzoeken, waarmee direct gestart wordt maar waarvoor de financiering meerjarig is. Resultaten worden tussentijds gedeeld voor snelle implementatie.